

La fàbrica Asland, de Castellar de n'Hug

Denominació:
**La fàbrica Asland de
Castellar de n'Hug.**

Paratge:
El Clot del Moro.

Torre municipal:
Castellar de n'Hug.

Comarca:
El Berguedà.

Característiques:
**Conjunt d'edificacions
"en cascada".**

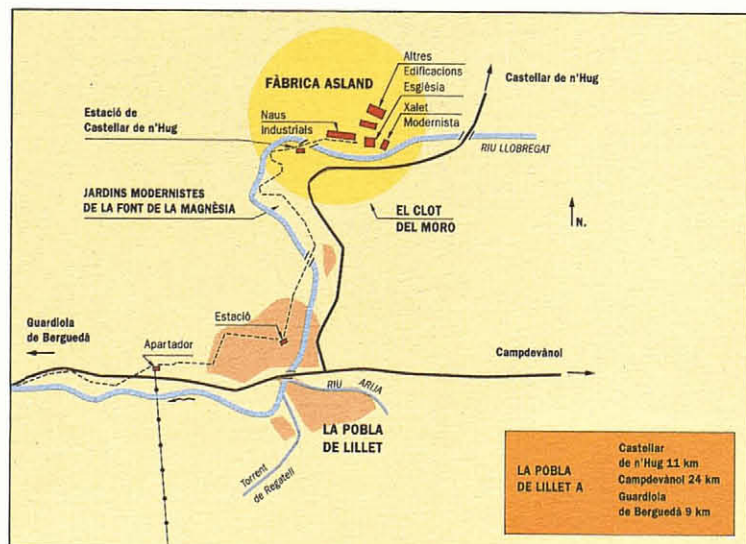
**Aplicació del sistema de
"volta a la catalana".**

Arquitecte:
**Rafael Guastavino
(1842-1908)**

Es troba al paratge anomenat El Clot del Moro, del municipi de Castellar de n'Hug, a frec del límit amb la Pobla de Lillet, raó per la qual molta gent la considera erròniament d'aquest municipi.

Fou la primera factoria de la Companyia General d'Asfalts i Pòrtland **Asland**, fundada a Barcelona el 1901 per l'industrial i mecenes Eusebi Güell i Bacigalupi. Començà a funcionar el 1903 i és la primera fàbrica del país que va produir ciment del tipus pòrtland. En els seus moments de plenitud, vers els anys cinquanta, tenia una producció mitjana d'unes 80.000 tones anuals i donava feina a uns 200 treballadors, la majoria dels quals radicava a la Pobla de Lillet. Un petit ferrocarril de via estreta, amb vies de 60 cm d'amplada, la relligava amb Berga i Manresa. Es va tancar el 1975.

Fa llàstima constatar l'estat cada vegada més accelerat de ruïna d'aquesta gran construcció, molt visible des de la carretera turística que porta a les Fonts del Llobregat al Pla d'Anyella, o cap a Castellar de n'Hug. És una obra construïda esglaonadament en el fort declivi del vessant dret de l'incipient Llobregat. Aquesta disposició no era capriciosa sinó que afavoria, com diem tot seguit, el procés de producció, per la seva proximitat als punts d'explotació de la matèria

primera i permetia també d'aprofitar la força hidràulica del riu.

El conjunt d'edificacions és una obra notable de Rafael Guastavino, construït amb la solució de fàbrica esglaonada o "fàbrica en cascada". En la fàbrica del Clot del Moro cal admirar en primer lloc l'agermanament de l'aspecte funcional amb l'artístic. En el primer i més primari concepte, la fàbrica funcionava pel principi normal de gravetat: A la seva part més alta es recollien la marga i la calcària de les pedreres situades més amunt i per un sistema lineal de turbines i forns rotatoris se n'obtenia, a la base, el producte definitiu, el qual era carregat en els vagons del tren fins a Berga i Manresa; de tornada el tren portava, primer de Berga i després de Guardiola de Berguedà, el carbó indispensable com a combustible per als forns. El petit ferrocarril era, per tant, una peça cabdal per a assegurar la producció.

En l'aspecte artístic o formal, Guastavino va aplicar a aquesta gran estructura o superfície edificada -anomenada un xic poèticament "fàbrica en cascada" per Fèlix Cardellach- el vell sistema de "volta a la catalana" o grans arcs i voltes amb tirants, amb llums de dotze metres.

És lamentable veure com s'enruna dia a dia aquesta notable obra de l'arquitectura industrial, una de les més típiques de Rafael Guastavino (1842-1908), un personatge notable i poc conegut, o conegut només pels especialistes. Fou deixeble d'Elies Rogent i de Joan Torres i Guardiola, i autor d'obres tan importants com aquesta fàbrica o la fàbrica Batlló, del carrer d'Urgell de Barcelona. Guastavino va perfeccionar i reforçar l'antiga volta de rajol pla o "volta a la catalana" amb ferro i tirants i amb ciment pòrtland de gran qualitat. El 1881 es traslladà als Estats Units i allà va patentar aquest sistema, amb el qual va construir edificis a Nova York i a Boston, i la majoria d'esglésies edificades per la seva firma entre 1890 i 1940.

Almenys com a record d'aquest gran arquitecte, caldria evitar la pèrdua d'aquest magnífic exponent de la nostra arqueologia o arquitectura industrial, el qual podria molt bé vincular-se als jardins Artigas o Parc de la Font de la Magnèsia, també força degradats, que foren creats el 1905 per Joan Artigas i Alert, i situats entre aquesta fàbrica i la Pobla de Lillet, municipi al qual pertanyen.

